

Posudek diplomové práce
Adély Zbytovské
Pochopení manželství v české reformaci

Diplomová práce A. Zbytovské byla předložena na katedře historické teologie ve formálně odpovídající úpravě. Jde o 107 stran textu, doplněných předepsaným prohlášením, obsahem a závěrečným soupisem pramenů a literatury.

Formálně je práce velmi dobrá, pravopisně obsahuje minimum chyb, zpravidla překlepů (vloudila se však i neshoda podmětu s přísudkem). Poznámkový aparát je bohatý (přes 400 poznámek na 100 stran) a spolehlivý, výběr z pramenů a literatury uvážený a reprezentativní.

Téma práce – pochopení manželství v české reformaci – je zpracováno ve čtyřech krocích: vztah k biblickým textům a s tím související teologické pojetí manželství (svátostnost, monogamie, účel manželství), náležitosti a důvody uzavírání a rozlučování či rušení manželství, pravidla manželských vztahů a konečně, jako samostatnou otázku, manželství kněží.

V rámci každé kapitoly interpretuje autorka texty od předchůdců reformace (Štítný) po Třicetiletou válku (Komenský), tedy značně širokou paletu tradic. S tím souvisí určitá nesnáze, neboť pro takto široký proud pramenů je obtížné najít sjednocující interpretační klíč. Autorka proto, pochopitelně, zůstává často u inteligentního přehledu postojů a názorů. Předkládá tak leckde spíš mozaikovitý obraz, kterému v jednotlivostech nechybí zajímavost, ale celek není tak jednotlivý a přehledný, jak by si čtenář přál.

V interpretaci původních pramenů udělala autorka úctyhodný kus poctivé práce, oponent si však neodpustí připomínky:

Závěr, který autorka učinila o pojetí manželství v Jednotě (s. 30n) – že Jednota přes odmítání nucení k manželství nakonec k násilí sáhne – se jeví poněkud ukvapený. Prikázat vstup do manželství – nakolik oponent rozumí diskutovaným místům – se Bratří rozhodli jen kněžím, a to těm, kdo již fakticky partnersky žili – tedy podmínka byla potvrdit právně faktický stav, nebo odejít z kněžství. Lze to po právu nazvat násilím? (viz totéž na s. 100)

Podobně na s. 31 – lze říci, že je u Jednoty nezřetelné, kdy vzniká manželství? Oponent má za to, že citovaný případ není dostatečnou oporou pro tvrzení, že Jednota se klonila ke „kopulační teorii“ (s. 54) – už proto, že Jednota, na rozdíl od kanonického práva, přijímá možnost zrušení manželství (rozvodu), nejen rozloučení. Pozor! v Dekretech není řeč o bigamii, dvojm uzavřeném manželství, spíš to budí dojem, jako by si někdo, kdo už s někým „má poměr“, bral někoho jiného – a včas se na to přišlo.

Ke zrušení manželství – kromě vyjmenovaných důvodů (s. 58) existují doklady o tom, že jako důvod k rozvodu bylo v Jednotě uznáváno i násilí (Dekrety 75) a překážky ve víře. Cudné tvrzení, že tu možná byly i jiné důvody (s. 60), lze s jistotou dokázat: viz Dekrety 252, či Konečný 1611, s. 104-107 (uvádí čtyři důvody - smrt, cizoložstvo, nepřekonatelný odpor v náboženství, opuštění partnera).

Při velké šíři zpracovávané látky je jistě obtížné hledat určité sjednocující linie či důrazy, přesto snad se autorka mohla pokusit nějaký „leitmotiv“ v pohledu české reformace na manželství, v čem jsou si všechny pohledy blízko, nebo jsou zajedno, najít. Dobře by to korespondovalo i s názvem její práce.

Práce nicméně poskytuje solidní, přehledně seřazené informace o tématu, kvalitně interpretované a formálně velmi dobře zpracované. Doporučuji ji k obhajobě a vzhledem k nepochybné kvalitě interpretační práce i k velmi dobré formální úrovni práce navrhuji hodnocení velmi dobře.

V Praze, 13. 9. 2006

Doc. dr. J. Halama

